

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Безпалової Ольги Ігорівни – на дисертацію Луценка Станіслава Юрійовича «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження

Реалії сьогодення вимагають від українського законодавця зміни підходу до залучення грошових коштів до державного бюджету, адже наявних на сьогодні надходжень з податків, зборів, акцизів тощо недостатньо, щоб повною мірою стабілізувати економіку, а також забезпечити захист від зовнішнього ворога. Саме тому, найважливішою складовою правового захисту національних та іноземних інвестицій є побудова ефективного адміністративного механізму захисту прав інвесторів. На жаль, низка об'єктивних і суб'єктивних факторів, зокрема: війна, політична нестабільність, непродуманість, стихійність, незбалансованість, недалекоглядність інвестиційної політики, зумовили поширення випадків порушення прав інвесторів у процесі їх інвестиційної діяльності. Зазначене актуалізує питання забезпечення захисту інвестицій в Україні. З огляду на вказане вище, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Луценка Станіслава Юрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» не може викликати жодних сумнівів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до положень: «Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року», введеної в дію Указом Президента України від 11.08.2021 № 347/2021; «Національної економічної стратегії на період до 2030 року», затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. Дисертацію підготовлено з урахуванням положень, що містились у рішенні Ради Національної безпеки і оборони України від 23 січня 2024 р. «Про невідкладні заходи із

забезпечення економічної безпеки на період дії правового режиму воєнного стану».

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачу, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, одержаних у результаті проведеного дослідження, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота Луценка С.Ю. поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Луценка С.Ю. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених, розробок фахівців у галузі теорії права, адміністративного права, фінансового права, офіційних статистичних матеріалів, тощо.

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства та практики його реалізації, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні, а також спираючись на

позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Відповідно до головної мети дослідження чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають аналіз та внесення пропозицій до законодавства України, вдосконалення окремих напрямів забезпечення захисту інвестицій в нашій державі.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації діяльності, спрямованої на забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є першою спробою, після початку повномасштабного вторгнення, комплексно, на монографічному рівні з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні, на основі чого розробити низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

За результатами дослідження автором сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства в частині забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дослідженні науково обґрунтовані теоретичні положення та практичні пропозиції використовуються і можуть бути використані:

а) у науково-дослідницькій роботі - для проведення подальших теоретико-прикладних досліджень, присвячених проблемним питанням забезпечення захисту інвестицій в державі;

б) у правотворчості – для розробки нових та вдосконалення діючих законодавчих та підзаконних актів, норми яких визначають адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в державі;

в) у правозастосуванні – при вдосконаленні адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в державі;

г) у навчальному процесі – в процесі розробки лекційних та науково-методичних матеріалів, навчальних посібників, підручників і посібників з навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Фінансове право», тощо.

Текст дисертації С.Ю. Луценка логічно побудований та структурований, всі розділи взаємопов'язані та взаємоузгоджені.

Перший розділ «Методологічні засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з трьох підрозділів, присвячених: з'ясуванню сутності та особливостей захисту інвестицій в Україні; узагальненню особливостей захисту інвестицій в Україні в умовах воєнного стану; характеристиці правових засад захисту інвестицій в Україні та визначити місце серед них адміністративно-правового регулювання.

Слушно під інвестиціями запропоновано розуміти вкладення фінансових, матеріально-технічних ресурсів або інших активів у певні проекти, бізнес, державні та недержавні підприємства, цінні папери і т.д. з метою отримання прибутку та/або збільшення їхньої вартості у майбутньому. Отже, з точки зору суспільної та державної значимості, основна мета інвестицій - стимулювати економічний розвиток, збільшувати виробництво, створювати нові робочі місця та забезпечувати стабільність у державі та суспільстві.

Встановлено, що під захистом інвестицій найбільш доцільно розуміти систему правових, економічних та політичних інструментів та заходів, які в своїй сукупності спрямовані на забезпечення безпеки, стабільності та законності використання і реалізації інвестиційних активів та процесів. Його основна мета полягає у забезпеченні захисту прав та інтересів інвесторів від

можливих ризиків, таких як економічні труднощі, правові конфлікти, політична нестабільність, корупція, військові конфлікти, тощо.

Зазначено, що важливість державних гарантій захисту інвестицій полягає у тому, що вони не тільки забезпечують ефективне нормативне, організаційне та інше підґрунтя для здійснення відповідної діяльності, а також сприяють покращенню міжнародного іміджу країни як надійного партнера для бізнесу.

Узагальнено, що для України сьогодні, окрім боротьби із зовнішнім ворогом, важливим завданням українського законодавця є забезпечити належні, зокрема правові умови для захисту інвестицій. При цьому йдеться як про інвестиції державні, так і приватні. Адже лише залучення додаткових коштів в українську економіку дозволить стабілізувати економіку, політичну ситуацію, а також перемогти ворога.

Зауважено, що в умовах повномасштабного вторгнення з боку російської федерації, інвестиційний клімат в Україні навряд чи можна оцінити з позитивного боку, що обумовлено правовою, політичною, соціальною, економічною та безпековою нестабільністю. Важливим чинником є також цілком зрозумілий та обґрунтований страх, як національних, так і міжнародних інвесторів вкладати кошти у вітчизняну економіку.

Другий розділ «Адміністративно-правовий механізм забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з чотирьох підрозділів, які присвячені: виокремленню рівнів та напрямків забезпечення захисту інвестицій в державі; встановленню кола суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні; розкриттю адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в Україні; характеристиці адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Встановлено, що суб'єкти забезпечення захисту інвестицій – це носії владних повноважень, які в межах визначеної нормами чинного законодавства компетенції, реалізують заходи, спрямовані на

стимулювання та забезпечення вкладень інвесторів в економіку країни від зовнішніх та внутрішніх негативних чинників та будь-яких проявів протиправної діяльності. А відтак, ключовими характеристиками вказаних суб'єктів є: по-перше, вони приймають рішення імперативного характеру; по-друге, їх діяльність спрямована на запобігання та припинення порушень прав, свобод та інтересів інвесторів, зменшення негативного впливу зовнішніх обставин на їх діяльність.

Обґрунтовано, що адміністративно-правові форми забезпечення захисту інвестицій слід класифікувати наступним чином: 1) загальні, тобто, що є властивими для всіх видів управлінської діяльності, зокрема: нормотворчість та правозастосування; та 2) спеціальні, які характерні саме для сфері захисту інвестицій: а) гарантувальні, що передбачають забезпечення сталості інвестицій шляхом реалізації заходів, спрямованих на протидію неправомірній діяльності у цій сфері; б) організаційно-координаційні, яскравим прикладом яких є проведення інформаційно-координаційних заходів із релокації підприємств; в) стимулюючі (до прикладу, звільнення від податків).

Аргументовано, що адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій представляють собою сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, які містять норми, що в своїй єдності спрямовані на забезпечення ефективної, спільної, взаємоузгодженої діяльності державних та недержавних інституцій, що спрямована на створення стабільного інвестиційного середовища, а також умов, за яких правам, свободам та інтересам учасників таких правовідносин не будуть загрозувати негативні зовнішні та внутрішні чинники.

Третій розділ «Вдосконалення адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з двох підрозділів, які присвячені встановленню напрямків вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює забезпечення захисту інвестицій в Україні;

узагальненню зарубіжного досвіду захисту інвестицій в державі та опрацюванню можливостей його використання в Україні.

Акцентовано увагу на тому, що нормативно-правові проблеми, які на сьогоднішній день перешкоджають ефективному захисту інвестицій в державі, обумовлені: по-перше, морально застарілим законодавством у інвестиційній галузі, адже більшість нормативних актів були прийняті досить давно та не враховують особливостей сучасного економічного, політичного та соціального розвитку нашої країни; по-друге, непослідовність та відсутність чіткої політики регулювання курсу, а також загальної стратегії фінансово-економічного розвитку країни; по-третє, практика свідчить про те, що законодавець не встигає за сучасними змінами в фінансово-економічній сфері, а також діє непослідовно в рамках управління цією галуззю.

Узагальнено, що в умовах сьогодні ми маємо велику кількість проблем, які обумовлюють наявність прогалин у адміністративному законодавстві, яке регулює питання забезпечення захисту інвестицій. Останні запропоновано поділити на дві групи: 1) нормативно-правові, які обумовлені непослідовною законотворчою діяльністю, а також хаотичним веденням державної політики у сфері захисту інвестицій; 2) організаційно-управлінський напрямок, який включає: а) недостовірність економічних показників, що вводять в оману інвесторів; б) не ефективність інструментів, що використовуються для захисту інвестицій; в) недосконалість інформаційного забезпечення інвестиційної галузі, що підриває довіру населення та інвесторів до держави; г) неякісне кадрове забезпечення суб'єктів, що уповноважені реалізовувати діяльність за відповідним напрямом.

Доведено, що важливим напрямком удосконалення адміністративного законодавства у досліджуваній сфері є розробка «Програми вдосконалення системи захисту інвестицій в Україні». Вказаний нормативний документ повинен стати своєрідним підґрунтям, що створить додаткові гарантії для реалізації всіх існуючих Державних програм у фінансовій галузі. Окрім того,

за допомогою вказаної програми вбачається можливим сформулювати конкретні кроки, які будуть здійснені законодавцем у напрямку вирішення існуючих проблем у галузі захисту інвестицій в нашій країні.

Обґрунтовано, що для вдосконалення інформаційного забезпечення суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні необхідно реалізувати комплексний підхід, який охоплює кілька ключових аспектів. Перш за все, слід створити централізовану інформаційну платформу, яка буде об'єднувати всі важливі дані та ресурси, пов'язані з інвестиційною діяльністю. Ця платформа повинна включати доступ до нормативно-правових актів, інформації про державні програми підтримки інвестицій, базу даних про інвестиційні проекти та можливості, а також контакти ключових суб'єктів та організацій, які займаються захистом інвестицій.

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності та освітньому процесі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження Луценко С.Ю. в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1) Так додатково хотілося б уточнити: чи досліджував здобувач якісь статистичні дані, зокрема щодо відтоку та притоку інвестицій в Україну протягом останніх трьох років. Зазначений аспект, як вбачається, дозволив би більш змістовно обґрунтувати оцінку сучасного стану захисту інвестицій в нашій державі.

2) Досить спірним є те твердження про те, що суб'єкти забезпечення захисту інвестицій – це носії владних повноважень, які в межах визначеної нормами чинного законодавства компетенції, реалізують заходи, спрямовані на стимулювання та убезпечення вкладень інвесторів в економіку країни від зовнішніх та внутрішніх негативних чинників та будь-яких проявів протиправної діяльності. Адже до вказаних суб'єктів, як вбачається, в тому числі можна віднести і самих інвесторів.

3) На сторінці 156 здобувач цілком слушно вказує, що організаційно-управлінський напрямок вдосконалення системи забезпечення захисту інвестицій в державі має включати покращення інвестиційної інфраструктури. Зокрема, дисертант пропонує переглянути інструменти та засоби, які використовуються в рамках захисту інвестицій; покращення механізмів залучення нових інвестицій. Втім, такий висновок є досить узагальненим та потребує більшої конкретики.

4) В рамках Розділу 3 дисертації, присвяченого вдосконаленню адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні, автору варто було виокремити окремий підрозділ, присвячений організаційним засадам здійснення відповідної діяльності.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки дисертаційного дослідження Луценка С.Ю. Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі, практичній діяльності суб'єктів захисту інвестицій та освітньому процесі. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були висвітлені у фахових періодичних виданнях, оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Висновок

Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дисертації Луценка С.Ю. були оприлюднені ним у статтях періодичних фахових видань, тезах доповідей науково-практичних конференціях.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які можуть слугувати є суттєвим внеском у розвиток адміністративного права України. В цілому, дисертація

Луценка С.Ю. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, присвяченим адміністративно-правовим засадам забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Отже, дисертація «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» є завершеною працею, в якій сформульовано низку концептуальних положень і висновків, які відповідають змістовним ознакам наукової новизни. Рецензоване наукове дослідження, його результати та оформлення відповідають спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а його автор з урахуванням результатів публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»).

Офіційний опонент

професор кафедри загальноправових
дисциплін Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
доктор юридичних наук, професор

Ольга БЕЗПАЛОВА
